
1. Őzláb gomba

A nagy őzláb gomba a piacokon szezonálisan kapható, de a kirándulók által is kedvelt, szedhető gombafaj. A gomba részletesebb leírása áll rendelkezésre az UTF-8 kódolású *gombaforras.txt* állományban. Készítse el a mellékelt mintának és a leírásnak megfelelő dokumentumot! A szöveg tagolásához ne alkalmazzon felesleges bekezdéseket!

1. Hozza létre szövegszerkesztő program segítségével az *ozlabgomba* állományt a program alapértelmezett formátumában a *gombaforras.txt* állomány felhasználásával!
2. Legyen a dokumentum álló tájolású és A4-es lapméretű! A bal oldali, a jobb oldali és az alsó margót 2,2 cm-re állítsa be! A felső margót állítsa 5 cm-esre! (Ha a használt szövegszerkesztő programban az élőfej a szövegtükörből veszi el a területet, akkor a felső margó legyen 1,4 cm, az élőfej magassága 3 cm, távolsága a szövegtükörtől 0 cm!)
3. A szöveg karakterei Times New Roman (Nimbus Roman) betűtípusúak legyenek! A dokumentumban négyféle betűméret van: 36, 21, 11 és 8 pontos. A betűméreteket a minta alapján állítsa be! A dokumentumban a sorköz legyen egyszeres, a bekezdéseket a minta szerint igazítsa! A bekezdések előtt 6 pontos térköz legyen! A címek utáni bekezdések kivételével a bekezdések első sorát 0,5 cm-rel húzza be!

A dokumentumban a fekete és a fehér színeken kívül barna RGB(150, 100, 50) kódú színt használjon a leírásnak megfelelően!

4. Készítse el a dokumentum élőfejét a minta szerint! A bal margóhoz igazítva helyezze el az „Őzláb gomba” feliratot 36 pontos betűmérettel, kiskapitális, félkövér betűstílussal, barna betűszínnel!
5. Az élőfej jobb margójához helyezze el egymás mellé a *gombarajz.png* képet 3 példányban! A képek méretét módosítsa arányosan úgy, hogy az eredeti méret 50, 75 és 100%-a legyen!
6. Az élőfej tartalmát a bal és a jobb margó között 4-5 pont közötti vastagságú, barna, szaggatott vonallal határolja a mintának megfelelően!
7. Készítse el a két cím formázását!
 - a. A címhez 21 pontos betűméretet alkalmazzon!
 - b. A betűk színe legyen barna, és a címet alakítsa félkövérré!
 - c. A címek előtt 12, utánuk 0 pontos térköz legyen!
 - d. Biztosítsa, hogy a második cím új oldalra kerüljön!
8. A dokumentumban 3 helyen kerek zárójelben latin nevek vannak. Ezeket dőlt betűstílussal jelenítse meg! A gombaszedés legfontosabb szabályát: „***Az a gomba, amit nem ismerünk, mérgező!***” félkövér betűstílussal emelje ki!
9. A dokumentumban két képet kell elhelyeznie a mintán látható igazítással. Az első képet, az *ozlabkep1.jpg*-t, a minta szerinti bekezdés mellé helyezze el és a méretét módosítsa arányosan úgy, hogy magassága a mellette levő bekezdés magasságával egyezzen meg! A képet vékony fekete vonallal szegélyezze!

A feladat folytatása a következő oldalon található.

10. Készítsen számozott lábjegyzetet a kapcsos zárójelek előtti szavakhoz! A lábjegyzetek szövegét a kapcsos zárójelek között találja. A kapcsos zárójeleket és a bennük található szöveget törölje ki! A lábjegyzetek szövege 8 pontos betűmérettel és dőlt betűstílussal, térköz nélkül jelenjen meg!
11. A minta szerinti felsorolásjellel az első oldal alján lévő 3 bekezdést alakítsa felsorolássá!
12. A második oldal végén az özlábgomba receptjeit középre igazított táblázatban jelenítse meg a minta szerint! A táblázatot 2 sorból és 3 oszlopból alakítsa ki! A cellamargókat minden irányban állítsa 0,2 cm-re! Az oszlopok rendre 4, 8 és 4 cm szélesek legyenek! A táblázat előtt a térköz az alapértelmezettnél nagyobb legyen!
13. Az első sor középső cellája barna kitöltésű legyen! A cím legyen fehér betűszínű, 21 pontos méretű és félkövér betűstílusú!
14. Az első sor bal és jobb oldali celláiba szűrje be a *gombarajz.png* képet 50%-os, arányos kicsinyítéssel! A bal oldali képet – a szimmetria kialakítása miatt – tükrözze, de más tulajdonságát ne változtassa meg!
15. Az első sor celláinak tartalmát függőlegesen és vízszintesen igazítsa középre! A táblázat minden cellájában a bekezdések előtt és után a térközt állítsa 0 pontosra!
16. A táblázat második sorának celláit vonja össze, és helyezze el benne a minta szerinti szöveget!
17. Alakítsa felsorolássá a minta szerinti három bekezdést, és állítsa be a *jel.png*-t felsorolásjellnek!
18. Szűrje be a felsorolás után vízszintesen középre az *ozlabkep2.jpg* képet, amit módosítson arányosan úgy, hogy a szélessége 5 cm legyen! A képet vékony fekete vonallal szegélyezze! A kép alatti szöveg 8 pontos betűméretű, dőlt betűstílusú és középre zárt legyen!
19. A dokumentumban alkalmazzon elválasztást!

40 pont

Minta az Őzlábomba feladathoz:

"ŐZLÁBGOMBA"

Az „igazi” nagy őzlábomba

A nagy őzlábomba (*Macrolepiota procera*) tulajdon elő korhadéklakó.

Rendkívül ízletes kalapja miatt a konyha királya. Műtán a kalap igen törékeny, hipermarketekben nem kapható, de szedhető, és egyéb előkészítő helyeken, piacokon árulják is. Feltűnő külsejű, nagyméretű, kalapra és tönkre tagolt fehér lemezes termőrétegű gomba. Nem véletlen, hogy az angolok szász elnevezése napernyőgomba, amely kalapjának formájára és méretére is utal. A kalap mindig púpos, széle csífrangos. Felcsúszne krém alapon nagy, gyapjas, ellátó, koncentrikus barna pikkelyes. A lemezek krémszínűek, szélesek, sűrűk, a tönk előtt gyűrűbe összenőttek. Az idős példányok lemezeit barnásan foltosodnak.

A tönk benges, karcsú, bunkós bázisú, üregesedő, szálas, a gallér fölött sima, barnás, alatta krém alapon koncentrikus, kigyószerszerű barna mintázattal a kalaptól csuklósan kifordítható. A tönkön lágy, kesztes élt, gyapjas, forgatható gyűrű található. Legjobb ismeretögeit tehát: természetük magassága, gyűrűszertén fel-le toltathó szabad gallérja és a kalaptól csuklósan kifordítható tönkje. Húsa fehér, vágás, törés után sem színeződik. A gomba húsnak kellemes, dióra emlékeztető íze van. Régebben nyersen való fogyasztást is ajánlották.

Igen sokféle termőhelyen, erdőben, ligetes részekben, füves területeken májusától október végéig, néha még novemberben is gyűjthető. Hazai viszonyok között több terméshullámban tömegesen fordulhat elő.

Őzláb a konyhában

Az interneten őzlábomba receptek tárháza található. Íme, egy kis ízelítő egyveleg:

- † Ránthajuk klasszikus módon, vagy úgy, hogy a kalapok belsejét hagyman párolt majoránna, kakukkfűvel, borsos, villával pürésített csirkemájjal vagy kaporos túróval töltjük meg.
- † Készítünk rakott gombát! Hagyjuk egészben a kalapokat, egy réteget rakunk a vékony szálomával beletel tepsibe vagy jenukba, egy kis ízesített darált húst vagy sajtot szórunk rá, fokhagymás tejföllel locsóljuk meg, majd kezdjük a sorokat elől. Végül háromnegyed óráig sütjük.
- † Pörkölnék, levesnek más, húsos gombákkal együtt használjuk. A nagy őzlábomba jól szárítható, a szárított gombából gombapör is készíthető.

Kaporos ártalmat adó őzlábomba

"ŐZLÁBGOMBA"

Az őzlábombák

Bármilyen hírhedten, kb. 300 ezer gombafaj található a Földön, ezek közül mintegy 10 ezer az ún. nagy-gombák csoportjába tartozik, közülük több mint 30 nemzetség 2000 vadon termő faja ehető.

Az őzlábombák

Az őzlábombák a kalapra és tönkre tagolt bazídiumos gombák, a csiperkék rendjébe, közelebbről az eszpergellék családjába tartoznak. Legalább 33 őzláb faj létezik, az őzlábomba elnevezés ugyanis nem rendszertani terminus, hanem a Lepista és Macrolepiota nemzetségekbe tartozó gombákban kívül még más nemzetségekhez tartozó gombafajok gyűjtőneve vagy népi elnevezése. Ezért fontos a tudományos név ismerete¹, amely segít pontosítani, hogy melyik fajról van szó.

Ékezetes szempontból a nagy őzlábomba fajt jelentősek. A nagy őzlábomba Európában sajátjának tekintheti, míg a hozzá igen hasonló, de Amerikában, Ausztráliában vagy éppen Japánban előforduló hasonló gombák különbözőek. A többféle, egymáshoz igen hasonló őzlábombák rendszertani besorolása sem egyszerű. A DNS-analízis segített a legjobban a rokonok szála megállapításában. Ennek eredményeként elmondható, hogy két nagy csoport különíthető el egymástól a tudomány mai álláspontja szerint: a csiperkékkel (*Agaricus*), illetve az őzlábombákkal (*Lepista*) közelebbi rokonságot mutató nagy őzlábombákkal különböztetünk meg. A csiperkéhez közel állók a zöld spórás Chlorophyllumok, míg az őzlábokhoz közel állók a Macrolepioták, nevezhetjük őket valódi nagy őzlábombáknak.

Szép kis kavarodást okoz az alábbi, gyakran mérgező, nagytestű, a csiperkével közeli rokonságot mutató gomba főkéntelen tudományos és köznyelvi neve. A kerti őzlábomba nem más, mint a mérgező gyözeesen². A gomba fogyasztása emésztőrendszeri panaszokat, hasmenést okoz, az enyhébben mérgező kategóriába tartozik. Több esetben számoltak be allergias reakciókról is. Gyakran terem nitrogémmel bőven ellátott helyeken, komposztálmón, forgácsrakáson. Boszorkánygyűrűben fejlődik.

A kisebb terméti őzlábok közül a húsbarnás őzlábomba, vörhenyes őzlábomba, rózsás őzlábomba mérgező, galóca jellegű mérgezés okoz, és összességében legalább 10 faj tartalmaz a galócákra jellemző, mív és vesekárosodást kiváltó amatoxint. Mivel a kistermetű őzlábok egyébként is nehezen meghatározhatók, tartózkodjunk szedéstől. Ha egy őzlábomba kinyílt kalapjának átmérője 10 centiméter kisebb, ne szedjük fel, nehogy mérges gomba kerüljön a konyhába. Mindenképpen fontoljuk meg az alábbi mondat:

Az a gomba, amit nem ismerünk, mérgező!

Ehető őzlábok:

- piruló őzlábomba
- csipkés őzlábomba
- karcsú őzlábomba.

1 A gombák közül ez a kőfogó fehér, ugyanis rendszertanilag besoroljuk még manapság is elég bizonytalanul.
2 Számosan tudományosan elnevezett kitalált csodáknak emlegetik a mérgező, Chlorophyllum brunneum, Macrolepiota vesutaria.